

ชื่อวิทยานิพนธ์	การจัดการมรดกตามหลักกฎหมายอิสลามของมุสลิมในจังหวัดสตูล
ผู้เขียน	นายหมัดอูเส็น หมัดหมัน
สาขาวิชา	อิสลามศึกษา
ปีการศึกษา	2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการด้วยกันคือ 1) เพื่อศึกษาหลักการ เงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีการจัดการมรดกตามหลักกฎหมายอิสลาม 2) เพื่อศึกษาระดับการศึกษา ระดับความรู้ ความเข้าใจในหลักการ เงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีการจัดการมรดก ตามหลักกฎหมายอิสลาม ของมุสลิม ในจังหวัดสตูล 3) เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติ ปัญหา อุปสรรค ผลกระทบ และแนวทางแก้ไข ในการจัดการมรดกของมุสลิมในจังหวัดสตูล

สำหรับวิธีการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเอกสารและการวิจัยภาคสนาม การวิจัยเอกสารผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากอัล กุรอาน หะดีษ ของท่านเราะสูล ﷺ หนังสือตำรา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ ส่วนการวิจัยภาคสนามผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยสำรวจกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้สถิติแบบร้อยละ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด (อิหม่ามจำนวน 75 คน คอเต็บจำนวน 41 คน และบิลาลจำนวน 28 คน) ทุกอำเภอในจังหวัดสตูล รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 144 คน และทำการสัมภาษณ์คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล (ประธานฯ 1 คน และรองประธานฯ จำนวน 4 คน) คณะตุลาการอิสลามประจำศาลจังหวัดสตูลจำนวน 1 คน และผู้ที่มาติดต่อ ที่ศาลจังหวัดสตูลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งแต่งตั้งผู้จัดการมรดก หรือผู้ที่มาติดต่อที่สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูลเพื่อขอให้คณะกรรมการฯ ใกล้เคียงเรื่องมรดกของผู้ตาย หรือผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดการมรดกจำนวน 15 คน เพื่อประกอบและยืนยันข้อมูลแบบสอบถามที่ได้จากคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

ผลการวิจัยพบว่า

1. เมื่อมุสลิมถึงแก่ความตายทรัพย์สินทั้งหมดและสิทธิบางประเภทของผู้ตาย

กลายเป็นมรดก จะต้องจัดการ ไปตามขั้นตอนของการจัดการมรดกที่กฎหมาย อิสลามกำหนดไว้ เพื่อกระจายกองมรดกให้แก่ผู้มีสิทธิรับทุกประเภท โดยเริ่มจาก การชำระหนี้สิน ทั้งหนี้สินของพระองค์ อัลลอฮ์ ﷻ เช่นจ่ายทานบังคับ (الزكاة) หากครบเงื่อนไข หนี้สินระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ชำระค่าสินไหมทดแทน หากเจ้ามรดกประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายบุคคลอื่น ใถ่ถอนจำนอง หรือจำนำที่เจ้ามรดกได้อาประกันไว้ ใช้จ่ายในการจัดการศพทั้งของผู้ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของเจ้ามรดกและของเจ้ามรดกเอง ชำระหนี้สินอื่นๆ ปฏิบัติตามพินัยกรรมที่เจ้ามรดกได้ทำไว้ และแบ่งปันกันในระหว่างทายาท

2. มุสลิมในจังหวัดสตูลมีวุฒิการศึกษาด้านศาสนาต่ำกว่าระดับชานาวิย และมีความรู้ความเข้าใจในหลักวิชาฟารออิฏ (الفرائض) ระดับปานกลาง เนื่องจาก วิชานี้ไม่มีในหลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและของเอกชน อย่างชัดเจน ยกเว้นบางสถาบันเท่านั้นที่นำมาสอนเสริมให้แก่นักเรียนนักศึกษา และการจัดการมรดกของผู้ตายในจังหวัดสตูลต้องอาศัยผู้นำศาสนาที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ช่วยแนะนำและจัดการแบ่งปันมรดกให้

3. การจัดการมรดกของมุสลิมในจังหวัดสตูลประสบปัญหาอุปสรรคหลายอย่าง เช่น ทายาทของผู้ตาย หละเลยไม่ยอมจัดการแบ่งมรดก ของผู้ตายภายในเวลาที่เหมาะสม โดยปล่อยให้กองมรดกตกอยู่ใน ความครอบครองของทายาทเพียงบางคน และนำผลประโยชน์จากกองมรดก หรือ บางส่วนจากกองมรดกมาบริโภคนเป็นการส่วนตัว ซึ่งส่งผลกระทบต่อ ทายาท และผู้ที่มีสิทธิในกองมรดกคนอื่นๆ

4. แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมรดกของมุสลิมในจังหวัดสตูลมีหลายวิธี เช่น ใ้ับรรจุวิชาอัลฟารออิฏ (الفرائض) วิชาว่าด้วยการจัดการมรดกเข้าในหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษาในสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน และให้มีการอบรมผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชนทุกระดับ เพื่อเพิ่มทักษะในหลักวิชานี้ ใ้ห้องศรัทธาทางศาสนา หรือองค์กรทางภาครัฐ มีอำนาจ บังคับให้ทายาทของผู้ตายดำเนินการ จัดการมรดกในเวลาที่เหมาะสม เพื่อตัดวงจรของปัญหาทุกประเภทให้อยู่ในวงจำกัด และใ้จัดบันทึกข้อตกลง ต่างๆที่เกิดขึ้นในกระบวนการแบ่งมรดก ส่งเสริมใ้มีการทำวะกัฟ (الوقف) หรือการมอบถาวรวัตถุใ้เป็นศาสนกุศล เพื่อลดจำนวนทรัพย์สินที่จะตกเป็นมรดก และเพื่อลดความต้องการและการขัดแย้งของกลุ่มทายาท และใ้ถือว่าการยกทรัพย์สินใ้แก่ทายาทตกเป็น โฆษหากไม่ได้จดทะเบียน โอนกรรมสิทธิ์ต่อเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง

Thesis Title   The Heritage Management in Accordance in the Islamic Law of Muslims in Satun Province

Author   Mr.Mhadusen Mhadman

Major Program   Islamic Studies

Academic Year   2013

ABSTRACT

There are three Objectives in this research: 1) To study the principles, steps and methodology of Islamic heritage, 2) To study the understanding of Muslims in Satun towards the heritage subject. 3) To study the practical methodology of heritage management and problems and obstacles and effects in heritage management and to study the solution of problems in heritage management of Muslims in Satun.

This research used both document and field research. About document research, the researcher has been studied and collected information from Quranic verses and Sunnah of the Prophet Mohd (SAW) and the books, relating to heritage management. to analyse the content analysis In the part of field research, the researcher used the survey method to the sample by asking questionnaire and collected Information and analyse as a quantity. These information used percentage statistic. The sample of this research are composed of the Mosque Islamic Committees, [75 of Mosque leaders (Imam) 41 of narrators (Khatib) and 28 of callers (Muazzin). And researcher continue depth interviews These consist of all districts in Satun province. At the same time, consist of Islamic Committees of Satun province. Such as 1 president with 4 vice presidents. One president of justice of Satun provincial Court and those who come to contact in term of government service at Satun Provincial Court. This is for assigning as the heritage manager, or visitors

of Satun Provincial Islamic Committee. Those who have an experience of heritage management around 15 persons. To engage and of firm the respondents of the sample above.

The result is findings:

1. When one Muslim died, all his or her properties and some his right must be managed according to Islamic regulation and spread it to those who have the right. Starting by paying off the debt as Allah's debt such as paying Force donation(Zakat) if the condition is completed. The debt between man to man, to pay the Fine Instead of heritage if there is some harmfulness to the others, to redeem a mortgage or a pawn. Using in the corpse management. Pay to whom it may concern or under the responsibility of heritage himself. Paying all other debts by following the instruction of the testament and separate among his descendants.

2. The problem of Muslims in Satun is they have low understanding of Islamic education. From this case it causes of lack of understanding of heritage knowledge. This is because this subject is not consist in educational curriculum both in private and government school. Except some institution such as in college or University. So the management of death heritage depends on Islamic leaders who understand about this case.

3. The heritage management of Muslim's in Satun has various problems And obstacles. For example the descendant ignored to divide the heritage in a suitable time, he governed by oneself and use as private benefit. This case is effected to other descendant and those who have right in this properties.

4. The solution of these problems are the government or private school contain and recommend the heritage subject in secondary level or University level as compulsory. At the same time there will be a conference or Islamic leaders training

concerning to heritage subject. The Islamic organization or the government should support and forces the descendant to divide the properties in a suitable time in order to solve the problem in a limited circle. Every agreement or contract must be written down during the separation of heritage. The promotion of religious donation of permanent objects are fully supported. In this case to decrease the properties of in heritage and to decrease the desire and the confliction among descendant group. Lastly, the properties in case of unregistered of unregistered of transferring to the officer to deal with.

*Prince of Songkla University
Pattani Campus*

موضوع البحث	تدبير التركة في الفقه الاسلامي للمسلمين في ولاية ستول
الباحث	محمد حسين مد مان
قسم التخصص	كلية الدراسات الإسلامية
العام الدراسي	2556 بوذية 1434 هجرية

مستخلص البحث

لهذا البحث ثلاثة اغراض

- 1- لدراسة طريق الإجراءات وندبير التركة في الإسلام
- 2- لدراسة مستواه العلمي للمسلمين في ولاية ستول وفهمهم في علم الفرائض
- 3- لدراسة اسلوب تدبيرهم للتركة ودراسة المشكلة والتأثير ودراسة طريق حل المشكلة في تدبيرهم التركة

لهذا البحث يتكون من بحث في مستندات والعمل الميداني أما البحث في المستندات يجمع الباحث الحجج والدلائل من الكتاب وسنة رسول الله صلى الله عليه وسلم والكتب العلمية الإسلامية والبحوث في هذا المجال لينظر في الجودة

أما البحث الميدان ان الباحث يصح المجموعة من الأئمة والأعضاء المسئولة في شؤون المسجد ويعدل الحساب في المائة. وتتكون المجموعة المثالية من 75 إماما، 41 خطيبا، 28 مؤذنا(بلال) في كل منطقة (قطاع) في ستول فالعدد الكلي 144 شخصا. ومقابلة رئيس أعضاء المجلس الإسلامي لولاية ستول، وأربعة اشخاص من نائبه، وواحد من القاضي الشرعي في محكمة ستول، وخمسة عشر شخصا من الذين يأتون إلى المحكمة لطلب التدبير لهم التركة ومن الذين يأتون إلى المجلس الإسلامي لولاية ستول وذو خبرة لتكمل اجابات تلك الأئمة والأعضاء المسئولة في شؤون المسجد

وتظهر النتيجة

- 1- إذا مات مسلم فيكون كل نوع من التركة يجب ان يقسم وفقا للشريعة الإسلامية لتوزيع كل نوع من التركة إلى ذي مستحق (أصحاب الفروض) وهذا بعد النظر في الدين وقضائه من حق آدمي هو الدين أو حق الله أمثال الزكاة أو الغرام في حق القصاص أو الرهن والتصرف في تكفين الميت وغيرها والوصية وتقسيم ما بين أصحاب الفروض.
- 2- أن المسلمين في ولاية ستول مستواهم العلمي تحت مرحلة الثانوية ويعتدل فهمهم في علم الفرائض لأن هذا العلم لا يحتوي في المدرسة الحكومية على سبيل الوضوح إلا بعض المدارس يُدرّس هذا العلم فضلا عن المواد الرئيسية وكذلك تدبير التركة يحتاج إلى الإمام العالم يُقسّم ويرشد في تدبير التركة.
- 3- أن تدبير التركة في ولاية ستول حل بالمشكلة وتعددت المشكلات أمثال وارث الأموات لا يُقسّم التركة في وقت مناسب ويترك التركة تحت تمليك شخص واحد والذي يمتلك التركة يتصرف بما ينفع نفسه، حيث يتأثر على بقية الورثة وغيرهم من المستحقين.
- 4- الطريق لحل المشكلة في تدبير التركة في ولاية ستول له طرق عديدة مثل أن يحتوي علم الفرائض في المقرر الدراسي في المرحلة الثانوية والمرحلة الكلية للمدرسة الحكومية وغير الحكومية وإيجاد دورة علمية للأئمة للمزيد في المهارات في الفرائض وعلى الهيئة الدينية أو المؤسسة الحكومية أن توجب على الورثة في سرعة تقسيم التركة لقطع كل المشكلات وتسجيل كل الاتفاق أثناء إجراءات التقسيم والحث على الوقف لنقص أموال التركة وقطع المشكلة بين الورثة وان يعتبر مال الوارثين ملغيا إن لم يُسجّل نقل التمليك عند المسؤولين.